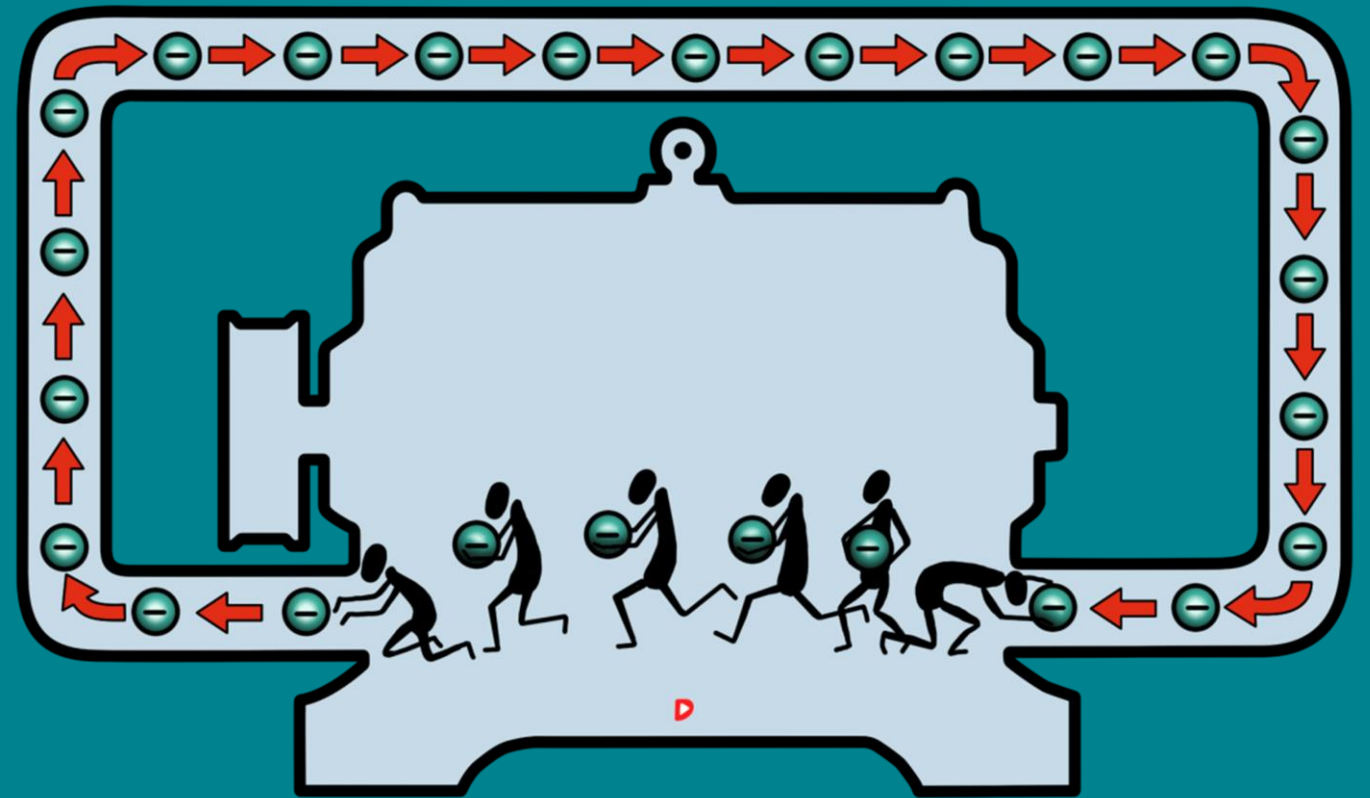
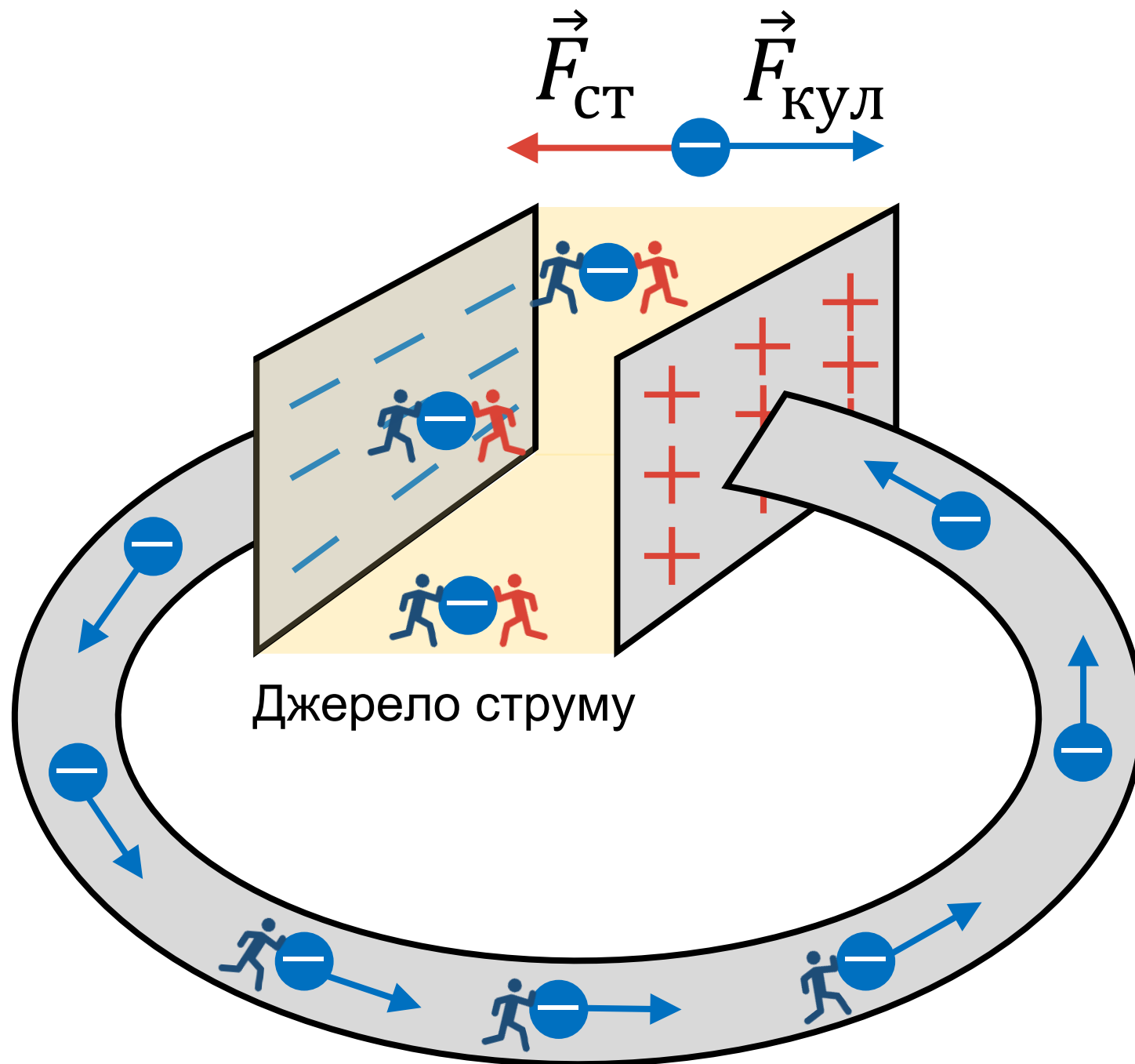

УРОК 7

Електрорушійна сила. Закон Ома для повного кола

Сторонні сили

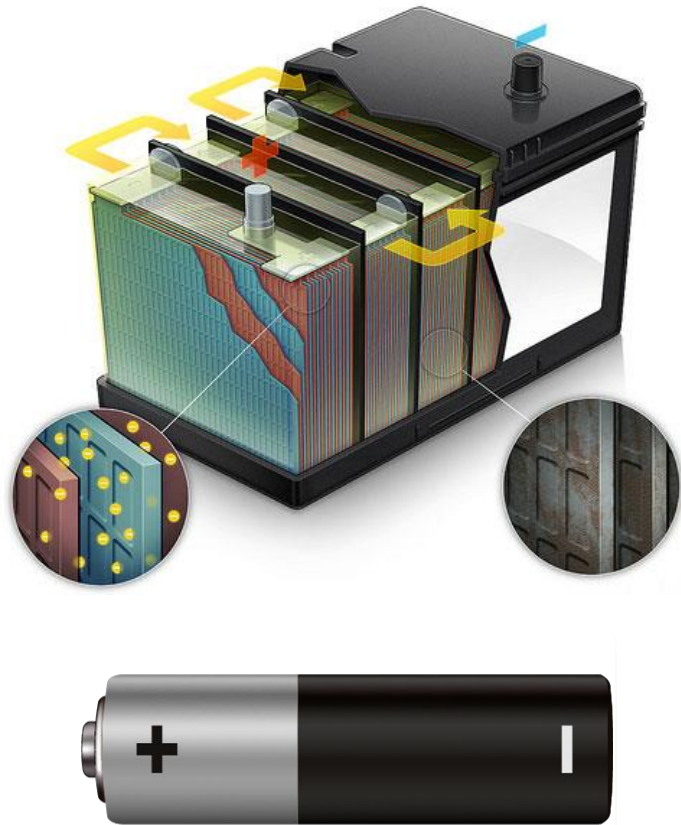

Сторонні сили – це будь-які сили, що діють на електрично заряджені частинки і не є кулонівськими

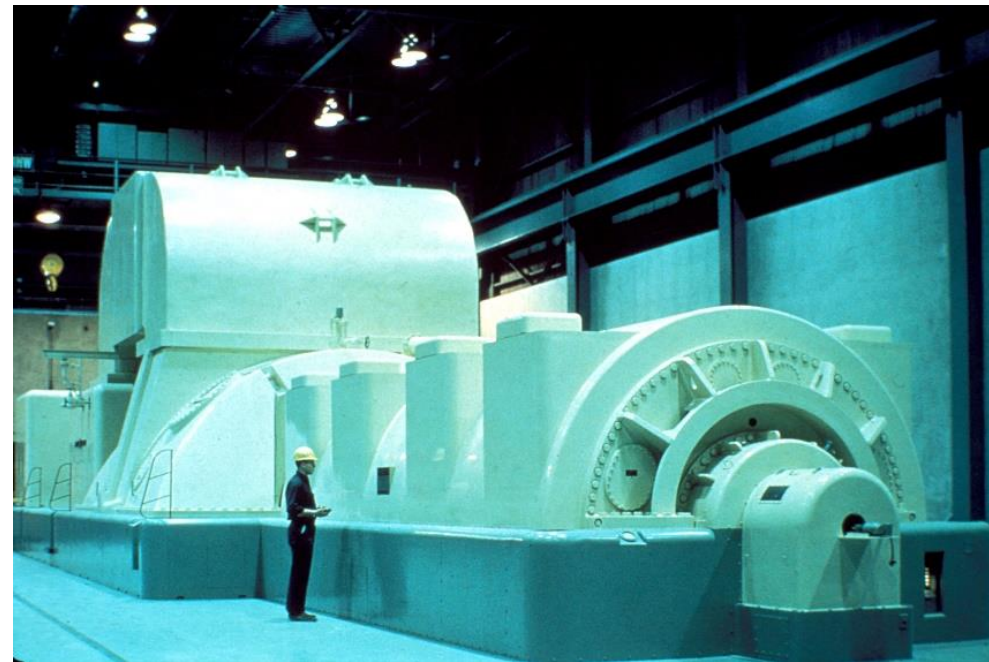

Сторонні сили

Природа сторонніх сил

Хімічні реакції
(гальванічні елементи
і акумулятори)

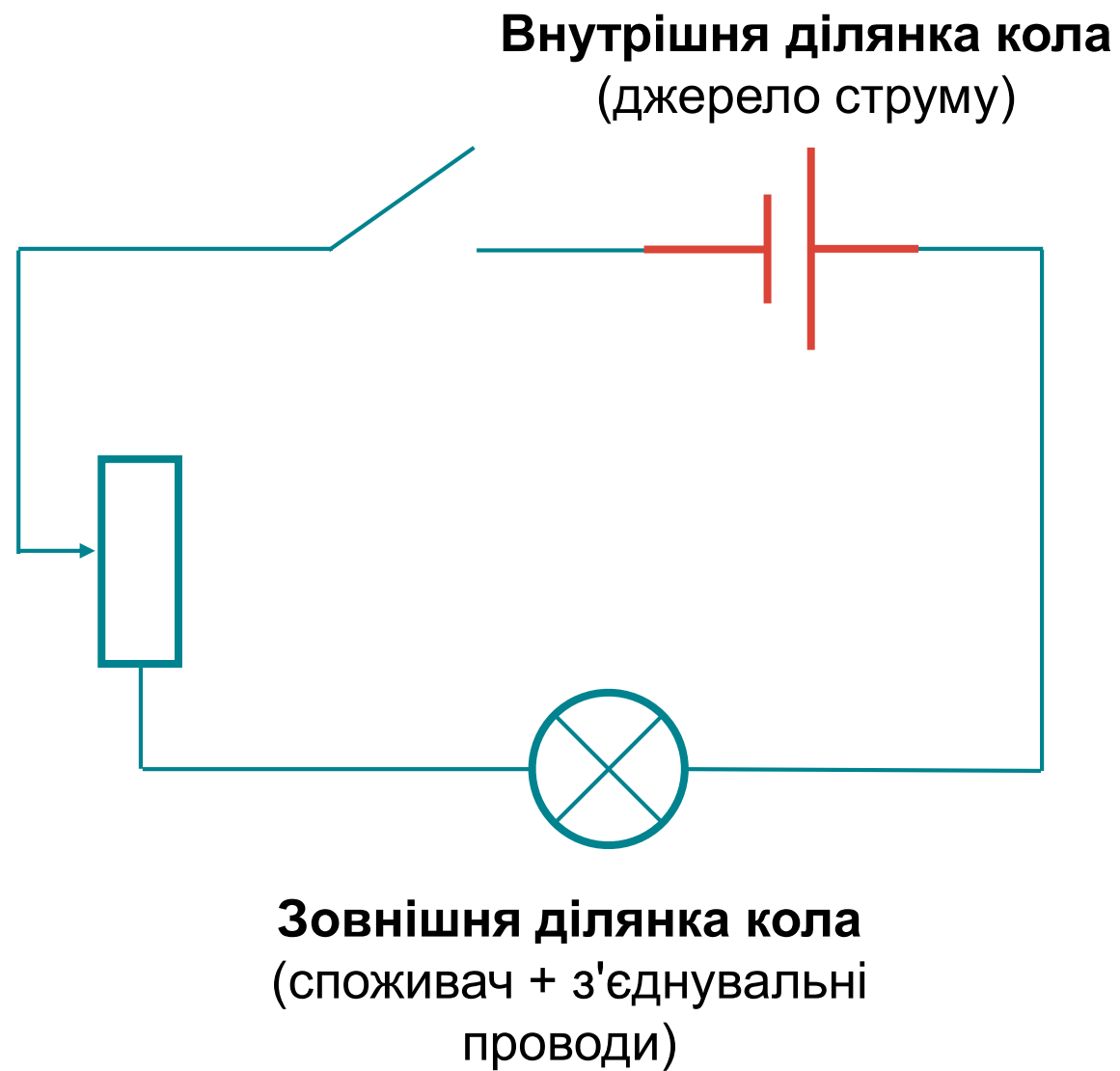
**Змінення магнітного
поля** (електромагнітні
генератори)

Дія світла
(фотоелементи)

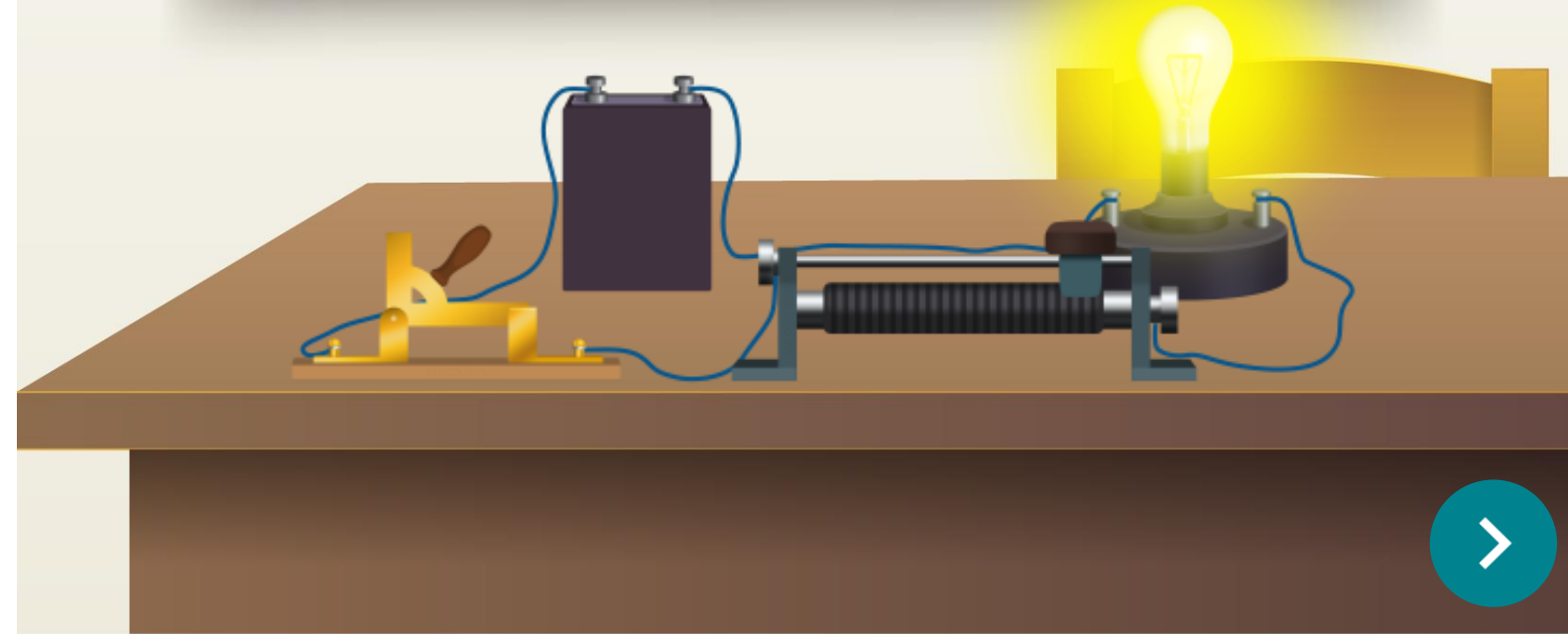

Повне електричне коло

Внутрішня ділянка кола – ділянка кола, на якій заряджені частинки рухаються під дією сторонніх та кулонівських сил

Зовнішня ділянка кола – ділянка кола, на якій заряджені частинки рухаються під дією тільки кулонівських сил

Електрорушійна сила

Електрорушійна сила ξ джерела струму – скалярна фізична величина, яка характеризує енергетичні властивості джерела струму і дорівнює відношенню роботи сторонніх сил $A_{\text{СТ}}$ із переміщення позитивного заряду q всередині джерела до значення цього заряду

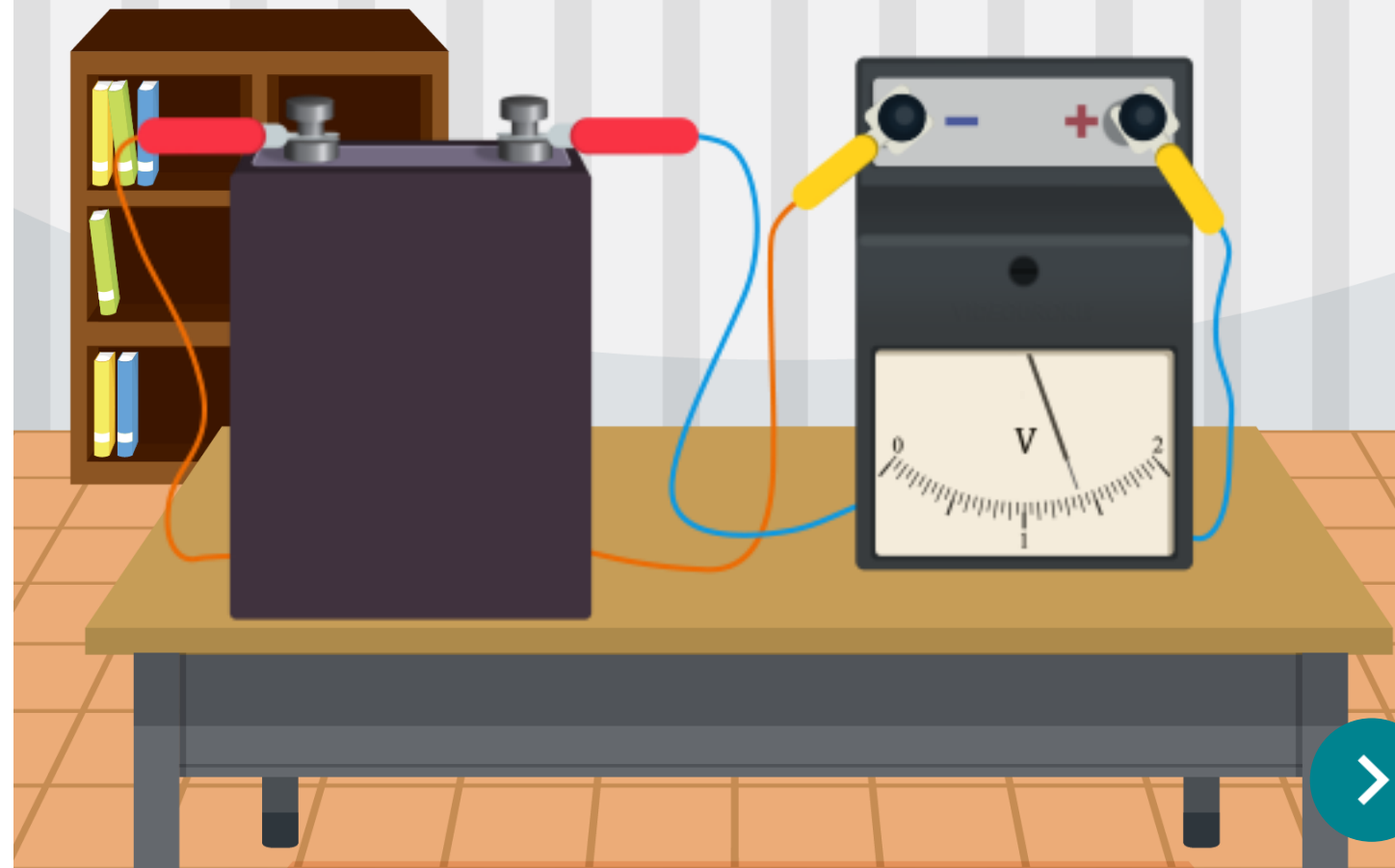
$$\xi = \frac{A_{\text{СТ}}}{q}$$

$$[\xi] = \text{В}$$

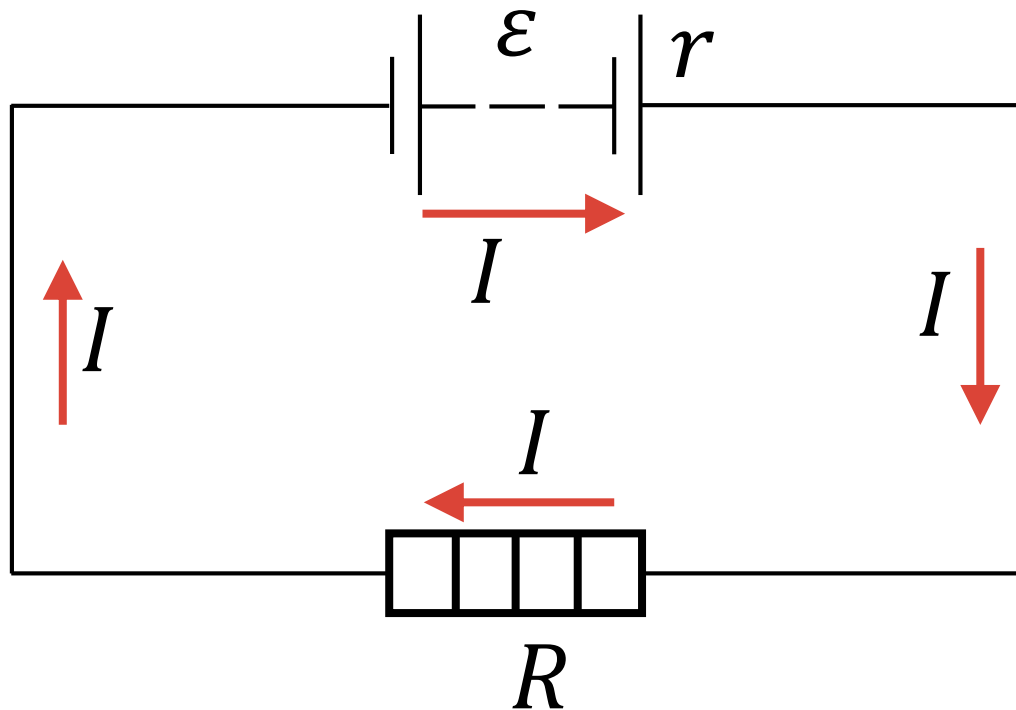
ВОЛЬТ

При розімкненому колі напруга на полюсах джерела струму дорівнює ЕРС джерела струму

$$\xi = U$$

Електрорушійна сила

ε – ЕРС джерела струму

r – внутрішній опір джерела

R – опір зовнішньої ділянки кола

Закон Джоуля – Ленца

$$Q = I^2 R t + I^2 r t$$

$$A = A_{\text{кул}} + A_{\text{ст}}$$

Кулонівські сили є потенціальними (робота на замкненому контурі дорівнює нулю)

$$A_{\text{кул}} = 0$$

$$Q = A_{\text{ст}}$$

$$A_{\text{ст}} = \varepsilon q$$

$$q = I t$$

$$\varepsilon I t = I^2 R t + I^2 r t$$

$$\varepsilon = I(R + r)$$

$R + r$ – повний опір кола

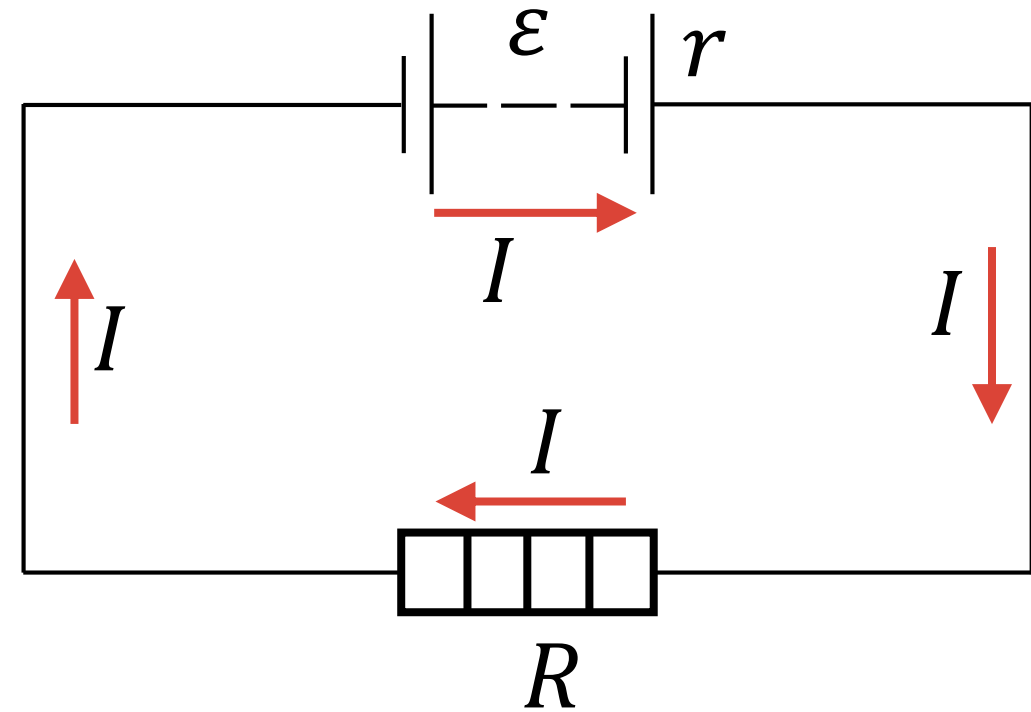
Закон Ома для повного кола:

Закон Ома

для повного кола:

Сила струму в повному електричному колі дорівнює відношенню ЕРС джерела струму до повного опору кола

$$I = \frac{\varepsilon}{R + r}$$

ε – ЕРС джерела струму

r – внутрішній опір джерела

R – опір зовнішньої ділянки кола

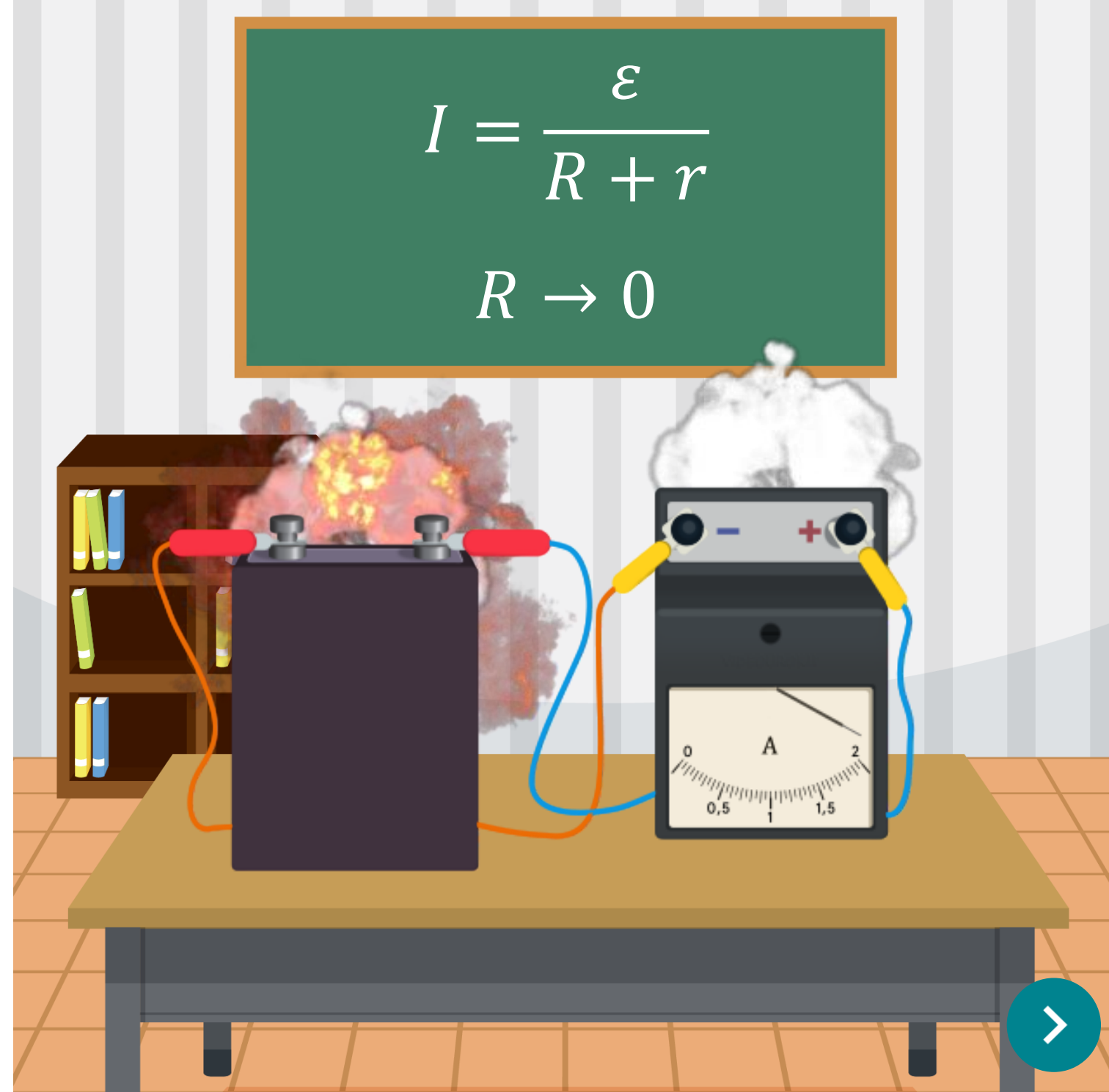

Коротке замикання

Коротке замикання – це з'єднання ділянки кола, що перебуває під напругою, провідником, опір якого дуже малий порівняно з опором цієї ділянки

$$I_{\text{к.з}} = \frac{\varepsilon}{r}$$

$$I = \frac{\varepsilon}{R + r}$$
$$R \rightarrow 0$$

Коротке замикання

Запобіжники – пристрої, які розмикають коло, якщо сила струму в ньому збільшиться понад норму

Автоматичні

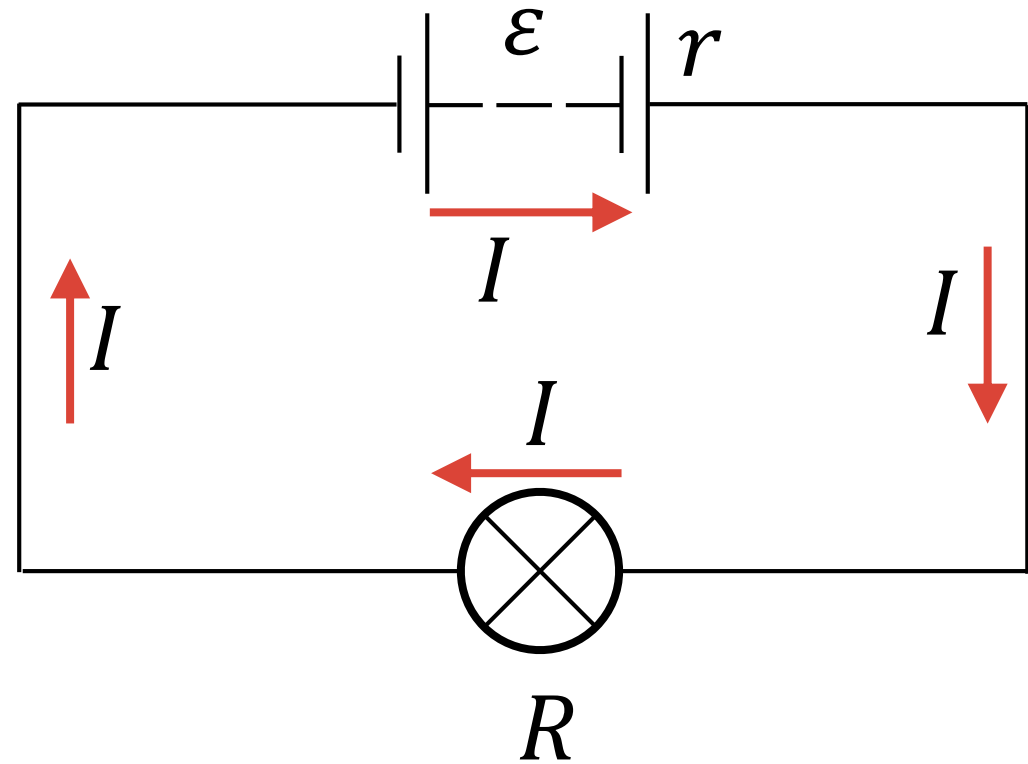

Плавкі

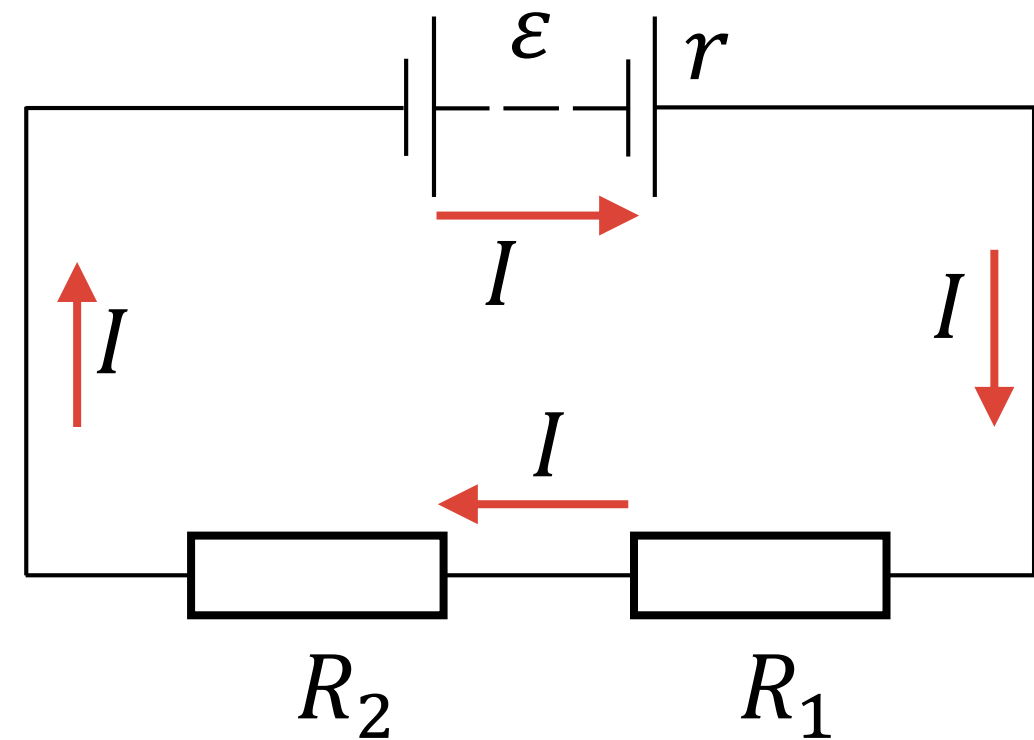
Розв'язування задач

1. До джерела струму з ЕРС **5 В** і внутрішнім опором **0,5 Ом** підключили лампу з опором **12 Ом**. Знайдіть напругу на лампі.

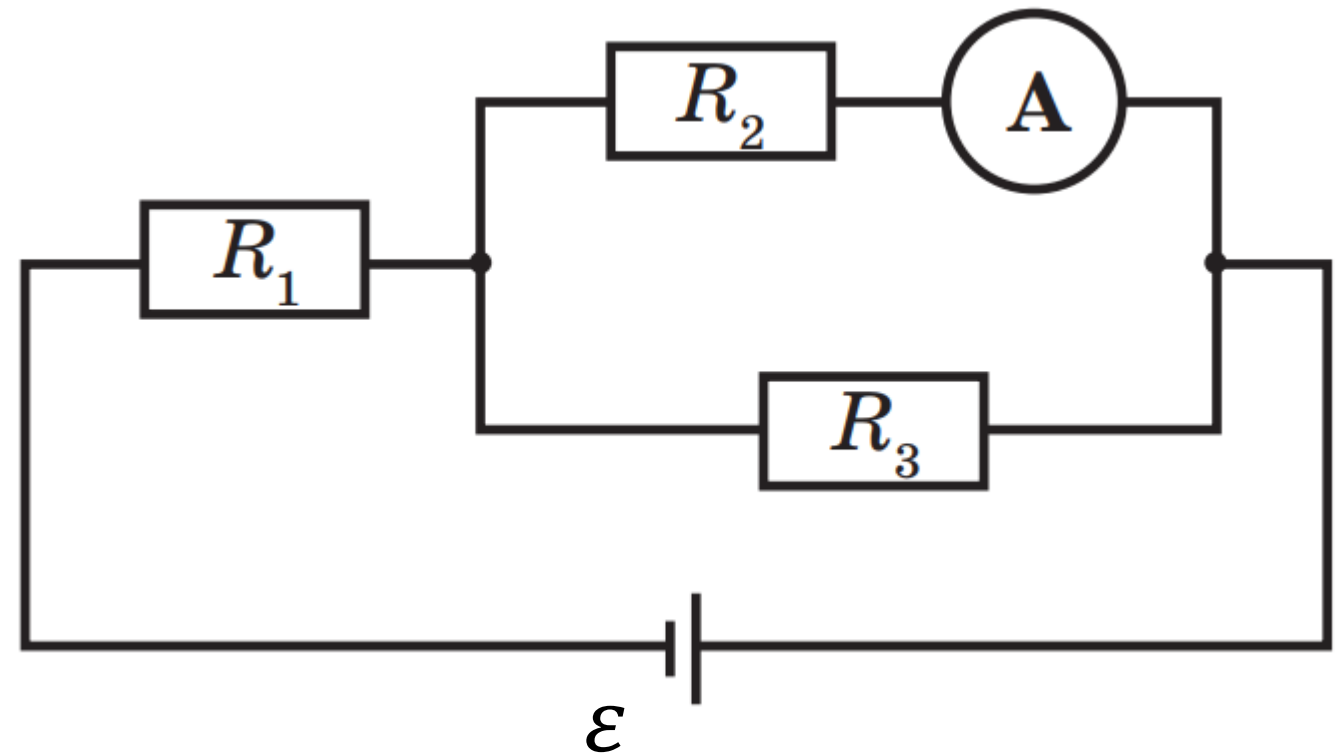
Розв'язування задач

2. Джерело струму з ЕРС **60 В** і внутрішнім опором **2 Ом** підключили до ділянки кола, що складається із двох послідовно з'єднаних резисторів. Сила струму в колі становить **2 А**, опір одного з резисторів **20 Ом**. Знайдіть опір іншого резистора.

Розв'язування задач

3. Визначте покази амперметра, якщо $R_1 = R_2 = R_3 = 2 \text{ Ом}$, ЕРС джерела струму 8 В , а внутрішній опір 1 Ом .

Запитання для фронтального опитування

1. Що називають **сторонніми силами**?

2. Охарактеризуйте **ЕРС** як фізичну величину.

3. Сформулюйте **закон Ома для повного кола**.

Запитання для фронтального опитування

4. Що називають **коротким замиканням**?
Наведіть приклади.

5. Як розрахувати **силу струму короткого замикання**?

6. Як і чому **ККД джерела струму** залежить від навантаження?

Домашнє завдання

Опрацювати § 4,
Вправа № 4 (1, 2)